

i avui existeix la capella de *Sant Josep de Valloriola* a l'Est d'Òpol (Ross.) en un lloc citat com: 1235: *vallem Auriolam*, 1663, 1673: *Valloriola*, 1784: *la Valloriola*, i S. XVIII: *Valloriola* (Ponsich, *Rep. Top.*, 46).

ETIM. La base del segon element de *Montoriol* i *Puigoriol* és AUREOLUS i la de *Valloriola* AUREOLA. La grafia *auriol*, que testimoniem en els exemples dels segles XIII-XIV del lloc rossellonès, es deu al fet que aquest diftong s'havia resistit més temps en bona part dels parlars del Rosselló.

AUREOLUS, -A, adj. (derivat d'AUREUS, -A) 'd'or, daurat, de color d'or' ha deixat rastre en oc. antic *auriol*, i, a més, com és sabut, ha vingut a designar, en el romànic, entre d'altres, l'ocell *Oriolus oriolus*, cat. *oriol*, oc. *auriol*, fr. ant. *oriol* (mod. *loriol*). I recordem que AURIOLUS (m.) / AURIOLA (f.) era nom de persona corrent.

L'etimologia d'Aebischer, que remunta *Montoriol* (Ross.) a *MONTORIOLUM < *(PRO)MONTORIOLUM, dim. de PROMONTORIUM en el seu sentit de 'cim d'una muntanya' (*Arch. Rom.* XIV, 1930, 247-48), no es pot sostenir, ja per raó fonètica, puix que els exemples antics, com he dit, es grafien regularment com *auriol*. De fet, el mateix Aebischer a la vista de *Puig-oriol* i *Valloriola* ja admet que *Montoriol* pugui venir del nom de persona mencionat, i, en efecte, en el seu estudi de 1926 (*Etudes Top. Cat.*, 10-11) havia derivat *Montoriol* del NP AURIOLUS, tot notant que era nom ben freqüent en català antic (i ho és encara) i hi dóna exs. del NP *Auriolus, Oriolus* en docs. de 953, 996, 1026, i *Oriola* 965, 1026.³ AlcM deriva *Montoriol* de *monte Auriolo* 'muntanya d'Oriol'.

Aquesta explicació era ben versemblant referent al lloc rossellonès i notem que la documentació que cita Rostaing (*Rev. Intern. d'Onom.* II, 1950, 85) sobre unes localitats dites *Loriol* i *Auriol* del domini occità donarien fe [?] a aquesta suposició: *Loriol*, mun. de Vaucluse (1254 *Castrum Aurioli*), mun. de Dordogne (1157 *Castrum Aureoli*), *Auriol*, mun. de B.-du-Rhône (984 villa *Oriolo*). Rostaing hi suposa *auriol* (l'ocell), seguit també per Nègre (*op. cit.*, núm. 23676).⁴ (Però no oblidem que els llibres de Rostaing i de Nègre han estat judicats severament –amb gran raó– per la crítica).

De tota manera, però, la freqüència dels topònims formats amb MONS, PODIUM i VALLIS suggereix que hi tenim l'ús d'AUREOLUS amb el valor adjectiu, caracteritzant el color daurat o groguenc del turó o puig o de la vall, cosa que explica perfectament l'aplicació al NLL *Puig-oriol* (m.) i *Valloriola* (f.). J.G. [En realitat l'etim. no ofereix cap dubte: *Montoriol, Puig-oriol i Valloriola* tots ells formats amb l'adj. AUREOLUS, -A 'daurat' 'ros groguenc'; és neci ficar-hi un moixó! J.C.]

¹ Sembla que sota *Giramontes* cal suposar el NP d'origen germànic GERMUND, GIRM-, amb variant llatinitzada GERMUNDUS, GIRM-; Kremer (*Est. R. Ara-*

mon. XIV, 1969, 128) en dóna exs. en docs. catalans de 897, 911, 983; hi suposem: *GERMUNDUS > **Girmonts*, canviat en *Giramonts* per l'etimologia popular.—² Vegeu article *Savatges*. Nom alterat en *Salvaticos* pels clergues a. 1011. Res a veure amb *Salvanera* de 1084.—³ Molts d'altres exs. *d'Oriol/-a* es troben en els docs. inclosos en Udina Martorell, *El Arch. Condal de Barc.*, siglos IX-X, Barc., 1951, Índex, p. 523.—⁴ Tot notant que també els habitants de *Montoriol* evidentment han vist en el nom de la seva vila (l'ocell) *oriol*, com sigui que l'escut del seu poble, usat per primer cop 1710, consta d'un *oriol* tot d'or, sobre una base atzur (vegeu el dibuix en GGCC. XIV, 407). A penes cal dir que el valor d'aquesta dada és purament folklòric, gens etimològic.

Montormos (Benigembla), V. *Tormo* (§ 79v)

MONTORNÈS

1) MONTORNÈS *del Vallès*, municipi del Vallès Oriental, estès a la vall baixa del Mogent, fins a prop de la confluència amb el Congost. El turó de Sant Miquel de Montornès (413 m. alt.) és un dels darrers contraforts de la Serralada Litoral.

PRON. MOD.: *muntornès*, oït allí per Coromines (1915ss.).

DOC. ANT.: 1108: *Monte torneso* (imprès *m. tornoso*, Balari, *Origenes*, 169); 1128: *Monttornes* (*Cart. St. Cugat* III, 84); 1131: *Montetornes* (*Cart. St. Cugat* III, 103); 1146: *Munttornes* (*Cart. St. Cugat* III, 149); 1172: «in parr. S. Saturnini de Palacio de Almanla, infra t. castru de *Montornes* in loco dicto Petra Fita» (*Cart. St. Cugat* III, 243); 1174: *Monte Tornes* (Kehr, *Papsturk.*, 454); 1183: *Munttornes* (*Cart. St. Cugat* III, 294); 1359: *Castell de Munttornes* (*CoDoACA* XII, 13).

2) MONTORNÈS *de Segarra*, municipi d'Urgell, al límit amb Segarra, situat a la vall mitjana del Cercavins.

PRON. MOD.: *muntornès*, oït a Belltall per Casacuberta (c. 1920).

DOC. ANT. 1181: *Mont tornes* (*Cart. Poblet*, 56); 1331: *Montornes* (*Misc. Griera* I, 376); 1339: *Monttornesio* (*Misc. Griera* I, 388); 1359: *Munttornes* (*CoDoACA* XII, 56).

3) *Montornès*, partida i despoblat del municipi de Montblanc, dins el terme de Prenafeta (Conca de Barberà).

4) *Montornès*, masia prop de Sant Sadurní d'Osor-mort (Osona) (Nota de Coromines del 31.1.1932).

LA POBLA DE MONTORNÈS, municipi del Tarragonès, al sector de la comarca de l'esquerra del Gaià. PRON. MOD. *la pòbbllə o la pòbbllə də muntornès*,